

Per 211/1909

10002710, 1

ORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje **Dominko Viljem**, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja »Goriško kmetijsko društvo« v Gorici — Korenski trg št. 2. List izhaja v prvi in drugi polovici vsakega meseca ter stane 3 K na leto. Udje »Goriškega kmetijskega društva« dobivajo list brezplačno.

Štev. 1. V Gorici dne januarja 1909. Tečaj V.

J. Zornik

Gorica, Gosposka ulica št. 11 priporoča najtopleje svojo veliko zalogo vsakovrstnega modnega blaga, perila, pletenin, zimске rute, šerpe, čevlje, kožuhovine itd.

M. Poveraj v Gorici na Travniku priporoča svojo izborno trgovino.

Ivan Bednarik v Gorici, via della Croce 6, priporoča svojo knjigovodnico.

Krasne, velike belgijske kunce po 8 K eden, ima na prodaj Ivan Metliko v Klanecu — Istra.

Deset zapovedi za kmetovalca dobi vsakdo zastonj in tiskane pri Ubald pl. Trnkoezy, lekarnar Ljubljana na Kranjskem Avstrija. proslo poštaine lepo

Cepljene trte, raznih vrst na raznih podlagah (I. in II. vrste), kolči in bilfe raznih vrst ima na prodaj po jako ugodnih cenah posestnik in lastnik trtnice **Forčič** in drug v Komnu na Krasu.

Josip Patek

naslednik Karola Čufer, prva in edina slovenska kleparnica v Gorici, ulica della Croce št. 8 izvršuje vsa stavbena in galanterijska dela po načrtih. Posebno se pri-

poroča vsem kmetovalcem za: **mehe za žveplanje po zadnjem sistemu, škropilnice za vitrijol, polivalnike za vrte.** Novost: **ventilatorji za dimnike.** Poprave se izvršujejo točno in po zmerni ceni. Svoji k svojim!

Denar prihrani kdor kupi izdeljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

Gorica, Gosposka ulica št. 14

Via Signori lastna hiša kateri ima v zalogi najbogatejšo izbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostege in najfinerega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, žime in platno.

Gene brez konkurence. — Daje se tudi na obroke

Železna orala, koja potrebujejo le polovico vlačne moči od navadnih, lahko vodljive, pripoznane od prvih naših kmetovalcev za najboljše, se dobivajo v moji zalogi tukaj. Njih uzorec, kakor tudi uzorec mojih škropilnic proti peronospori se dobi v zalogi kmet. društva v Gorici. Uljudno se priporočam za odjemanje. **ZIVIC** i **DRi. Trst, Trgovinska ulica št. 2.**

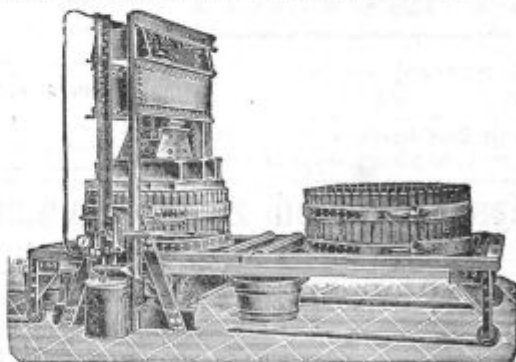
Peter Cotič čevljarski mojster v Gorici Raštel št. 32 in Gosposka ulica št. 1. Zaloga vsakovrstnih čevljev za odrasle in otroke. Naročila z dežele se po pošti dostavljajo.

za žito, rezalni stroji za krmo in ročni malni za žito, razne velikosti, in še razni drugi gospodarski stroji. — Izdelujejo in prodajajo z jamstvom kot posebnost najnovejše, izborne, priznane in odlikovane

Najboljše vinske stiskalnice

so naše stiskalnice „Ereole“, najnovejšega in izvrstnega sestava s strojem za dvostruki in trajni pritisk; jamčimo da se sok popolnoma iztisnebolj ko pri vseh drugih stiskalnicah. Hidravličske brizgalnice „Syphonia“ so najboljše. Delujejo same. — Posode za grozdje, sadje, plugi za vinograde, sušilnice za sadje, ročne stiskalnice za seno, mlatilnice za seno, mlatilnice za pšenico, čistilnice

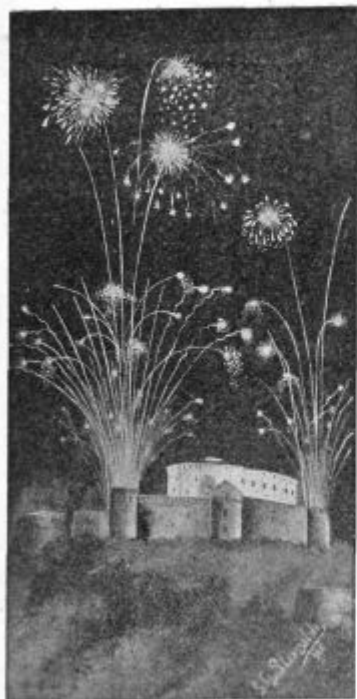

Ph. Mayfarth-ove in dr.

tvornice gospodarskih in vinarskih strojev na Dunaju, II. Taborstrasse 71.

Nagrajeni v vseh državah z več ko 600 zlatimi, srebrnimi in častnimi kolajnam. Ilustrovani ceniki in mnogobrojne pohvale v dokaz.

Preprodajalci in zastopniki se iščejo povsodi kjer še nismo zastopani.

Umetne ognje,

kakor: rakete, bengaliene luči, rimske sveče, kolesa tudi po posebnih načrtih izdeluje trdka

Ferd. Makuc

tovarna umetnih ognjev
Gorica.

Povsod koder je prepovedano v resnici nevarno streljanje z železnimi možnarji se danes rabijo **papirnat** topiči in sicer zato ker so oblastva dovolila vporabo teh, ker je spoznala da niso nevarni.

Zvedel sem da je na Kranjskem razširjeno mnenje da je vsako streljanje prepovedano. To pa je napačno. Prepovedano je samo streljanje z železnimi možnarji. Priporočam toraj slav. županstvu in cerkvenim predstojnikom, da ob raznih slavnostih streljajo edino le z **papirnatimi topiči**, katere razpošiljam v zabojih, po: 50 komadov, za 20 kron, 100 komadov za 40 kron.

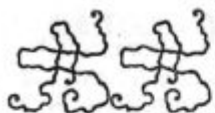
DENDRIN

(Karbolinej v vodi raztopen.)

Najboljše sredstvo za pokončevanje mrčesa in rastlinskih zajedalk na sadnih drevesih, katero se je jako dobro obneslo po zimi leta 1908. — Spričevala, navodila in uzorci se pošiljajo na zahtevo brezplačno. Tovarna za izdelovanje karbolineja R. Avenarius, Amstetten, Nižje Avstrijsko.

Dobi se pri:

H. Hausbrandt v Trstu via Cecilia 12 in
pri Goriškem kmet. društvu v Gorici - -

Svoji k svojim!

— Nova slovenska trgovina oblačilnega blaga —

FRANC RAVNIKAR

Gorica ulica Raštelj šte. 16. (v lastnej hiši)

priporoča sl. občinstvu kakor tudi čč. duhovščini svojo veliko zalogo v to stroko spadajočega raznovrstnega blaga najnižjih cenah. — Zagotavljajé solidne postrežbe, ter zmernih cen, se ročam za obilen okisk

Franc Ravnikar.

Svoji k svojim!

„Goriško vinarsko društvo“

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Gorici, ima v svojih zalogah in prodaja naravna in pristna vina z Brd, z Vipavskega in Krasa. Razpošilja na vse kraje od 56 litrov dalje. Uzorce vin pošilja na zahtevo. Cene zmerne, postrežba točna in reelna. Sedež društva: Gorica, ulica sv. Antona št. 7.

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.
Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 1.

Gorici, dne 15. januarja 1909.

Tečaj V.

Obseg: O izreji in oskrbovanju telet; 2. O gnojenju trt; 3. Gospodarske drobtinice; 4. Zapisnik seje osrednjega odbora od dne 24. decembra 1909.

O izreji in oskrbovanju telet.

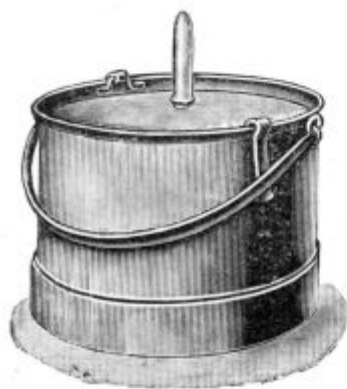
Ko je krava storila, naj se pusti tele pri nji, da ga obliže in osnaži. S soljo, otrobi in drugimi enakimi tvarmi ga ni treba potresati, ker take stvari bolj škodujejo nego koristijo. Ko je pa krava tele oblizala, nastane drugo prašanje, namreč, kako ga hočemo izrediti. Kajti tele je mogoče izrediti na dva načina in sicer: pušča se tele k materi, da jo sesa, ali pa se mater pomolze in da teletu primerno množino mleka, da ga popije. Kateri izmed obeh načinov je boljši, v tem si živinorejci še dandanes niso edini Sicer najbolj naravno je, ako tele kravo sesa, ako pa premotrivamo to zadevo z drugega stališča, potem je vse drugače. Dokler je bila živina še divja je imela mladiče vedno krog sebe, a dajala je mleko le od časa, ko je storila pa dotlej, dokler je mladiča odstavila. Odkar je pa človek vdomačil živino, od katere dobiva mleko, ni več s tem zadovoljen, ampak zahteva od iste, da mu daje kolikor mogoče dolgo časa mnogo mleka.

Ako se spušča tele h kravi, da sesa, zgubi se s tem mnogo več časa, nego če se kravo pomolze in da teletu mleko, da ga spije. Posebno če se goni živino na pašo, provzroča prvo mnogo dela, ker mora ostati krava, ki je storila, radi mladiča v hlevu. To kravo je treba posebej streči in pokladati ji druge krme, kar provzroči precej stroškov.

Da ni umestno, ako se pušča tele pri materi, bodisi že da ni privezano in teka prosto okoli po hlevu, bodisi da je privezano na

dolg konopec blizu krave tako, da vime lahko doseže in sesa, kadar koli se mu zljubi, uvidel je že marsikateri živinorejec. Kajti tele vedno draži mater in jo vznemirja, buta jo v vime, krava vsled tega shujša in tudi tele samo je v nevarnosti, da starka nanj ne stopi ali ga celo pomasti. Če tele kravo sesa, sesa pa tudi včasih preveč, včasih pa premalo mleka. V prvem slučaju gre mleko po nepotrebem v zgubo in obenem škoduje teletu, ker tele, ki se je presesalo, navadno dobi grižo; če pa tele premalo posesa, se ne more telesno pravilno razvijati in shujša. Vrhu vsega tega je tudi težavno taka teleta pravilno odstaviti.

Sicer mora dobiti tele na vsak način prvo mleko, zvano „mlezva ali kolostrum“. To mleko t. j. prve tri dni po porodu, je drugačno

od poznejšega, ker ni le redilno, ampak ima v sebi tudi čistilo ali purgant, ki pomaga spraviti iz čev limasto blato, ki se je nabralo v čevah teleta, ko je bilo v maternem telesu. Kljub temu pa ni ravno neobhodno potrebno, puščati tele pri starki. Kdor tudi hoče, da bo tele kravo sesalo, naj tele, ko go je krava oblizala, dene v posebno ograjo v hlevu in spušča naj ga spočetka po 5 do 6 krat na dan k starki.

Pozneje pa naj ga spušča h kravi po

3 krat na dan. Dobro je, če se mu daje vrh tega tudi mleko stanjšano z zavreto vodo in se mu poklada zdrava sladka otava.

Boljše, nego da se pusti tele sesati, je napajati teleta z mlekom, ki se ga je namolzlo. Tudi, ko se hoče izrediti tele z napajanjem, pustiti se ga mora pri starki, da ga obliže in zapre naj se potem takoj v ograjo za teleta. V tej ograji je tele lepo na varnem, lahko mirno leži in poljubno skače in ni v nikaki nevarnosti. Matere pa tudi druge živine, ki se nahaja v hlevu, ne vznemirja. Prištedi se na mleku, ker se mu ga da piti le toliko, kolikor je primerno njegovi starosti, prepreči se s tem, da tele ne shujša, da se pa tudi ne presesa oziroma zboli. Ako zboli, ni potreba zlivati zdravil vanj, ampak dene se ista v mleko, ki ga ima piti in če se mu hoče z redilnejšo hrano kaj priboljšati, dene se tudi isto naravnost v mleko. Tele, ki se z mlekom napaja, je tudi lažje odstaviti. Ko se ga hoče odstaviti, kar se mora le polagoma zgoditi, daje se mu v svrhu odstavljenja lahko

nekaj dni bolj vodeno mleko. Med napajanjem pa se tudi privadi tele že na drugo klajo in izključeno je, da bi potem, ko je bilo odstavljeno, shujšalo.

Prvi teden naj se ga napaja na vsak način z ravnokar namolženim mlekom njegove matere in sicer do 4 do petkrat na dan, pozneje pa se mu daje lahko mleko od druge krave, ki je strila pred kratkim. Po treh ali štirih tednih se mu daje lahko mleko od katerekoli druge zdrave krave.

Za napajanje telet z mlekom ni treba posebne priprave, ampak zadošča navaden škaf, ki se pa mora z vrelo vodo omiti in skrbno osnažiti po vsakokratnem napajanju. Postavi se škaf pred tele in zlije se mleko vanj. Nato naj se vtakne roka v mleko tako, da gleda en prst iz mleka. Ko je tele prijelo za prst, naj se istega polagoma odmika in ko je pričelo piti, naj se roka vmakne. Ako noče zlepa prijeti, dene naj se mu v gobček nekoliko soli; po soli postane žejno in pričelo bo takoj piti. Piti se mu mora dajati ob določenih urah in tako množino mleka, ki je v razmerju z njegovo starostjo, t. j. čim večje postaja, tolikanj več.

Kdor se noče ukvarjati s prejšnjim, nabavi naj si takozvani napajalnik ali posodo, ki je nalašč napravljena za napajanje telet zmlekom. Tak napajalnik je pocinjena posoda, ki ima okroglo ali pa obliko poloble. Ob strani ali pa na sredi ima kovinsko pocinjeno cev, ki sega do dna posode in na njenem gornjem koncu je nataknen sesec iz kaučuka. Podoba 1. nam predočuje napajalnik od izumitelja dr. Schupplija, ki služi za napajanje telet in žrebet.*)

Prvi teden naj se da teletu vsak dan 2 litra, ko je staro štiri-najst dni, 4 litre in ko ima tri tedne pa 6 litrov mleka. V petem tednu naj se mu daje sladko posneto mleko. V tej starosti začno jesti mehko seno, zdrobljen oves i. dr., zato naj se jim poklada tudi to v korito. Tako naj se jih redi, dokler niso stara 7—8 tednov, nato pa naj se jim poklada enaka krma, kakoršno dobivajo krave. Poleti naj se jim daje tudi zelena krma in goni naj se jih tudi na pašo. Jako dobro vpliva na njihov razvoj oves. Zato naj se jim daje, če le mogoče, $\frac{1}{2}$ do 1 kg celega ali pa zdrobljenega ovsa vsak dan.

Dokler ne hodijo na pašo, spušča naj se jih vsak dan po več ur v kako ograjo blizu hleva, da se preskačejo. Pozimi naj se jih dene v suh, svetel in gorak hlev, naj se jih pa ne priveže, ampak

*) Obe vrsti napajalnikov ima v zalogi tudi „Goriško kmetijsko društvo“ v Attemsovi palači in prodaja prvega po 12 K, drugega po 11 K.

kak čeber ali kad in napolni z mrzlo vodo. Po vsakem napajanju naj se napolni vnovič. Ker pa pade v kad tudi prah in tu pa tam tudi kaj krmil, vsled česar se potem voda spridi, zato naj se kad od časa do časa izprazni in jo odrgne od znotraj s kako čisto metlo ali ščetjo in na to do čistega oplakne.

Da se pokonča podgane, priporočajo nekateri, naj se razseka prav na drobno surovo meso in navadna čebula ter oboje skupaj dobro premeša, Nato naj se ta zmes nekoliko pocvre na masti ali maslu in razpostavi tam, kamor zahajajo podgane. Za nekaj dni, ko so se podgane privadile mesu in hrani, dene naj se med meso mesto navadne čebule na drobno razsekana morska čebula (*Scilla maritima*), ki se je dobi v mirodilnicah. Ta čebula je za podgane strup. Ker so se podgane priučile na prejšnjo hrano, žro tudi to, ker ne začutijo morske čebule in nato poginejo.

Vrči in druga posoda za mleko naj se takoj, ko se jo je izpraznilo in se je ne rabi, dobro osnaži in skrbno izmije. Najbolje za mleko je pocinjena posoda, slabejša je lončena in še najslabša lesena posoda, kar se ne da zlepa pravilno očistiti. V pocinjeno posodo naj se zlije vrel lug ali voda, kateri se je dodalo na vsak liter 10—20 gramov sode. Na to naj se jo odrgne s ščetjo iz metličja tako, da se odlušči znotraj sten vsa nesnaga. Pri tem pa se ne sme rabiti peska, ker se cin odrgne in posoda na to zrjavi. Ko se je posoda osnažilo, splakne naj se jo do čistega z vodo in osnaži tudi od zunaj. Če se je ne rabi, povezne naj se jo na zračnem prostoru ali postavi naj se jo na solnce, da se voda iz nje odcedi in osuši. Posodo, ki se je sušila na solncu, naj se pred uporabo ohladi najpoprej z mrzlo vodo.

Da se pridela zgodnji krompir, naj se dene gomolje v kak gorak prostor, da poženejo. Ko so kali dolge kaka dva prsta, vsadi naj se krompir v gorko gnojniščno gredico in sicer po 15 do 20 cm drug od drugega. Zemlja mora biti zelo gnojna, zato je najbolje da se ji primeša nekoliko krvne ali pa rožene moke.

Kadar se hoče vina med seboj mešati, pazi naj se: 1. Da ne meša prekislih vin z onimi iz južnih vinorodnih krajev; 2. Za mešanje naj se rabi le ona vina, ki imajo čist okus; 3. vin, ki so močno ciknjena, naj se ne meša z drugimi; 4. sladkih vin, naj se ne meša s povretimi; 5. če se meša vina, ki še vro ali so gosta od drož, s črnimi vini, zgube poslednja mnogo barvila; 6. Kalna vina ali ona, ki se na zraku zjejo, naj se poprej primernim potom popra-

vijo in še le potem mešajo z drugimi; 7. Preden se zmeša večje množine vina, naj se napravi poprej še le majhen poskus in sicer dene naj se vino, ki se ima mešati, v dve steklenici. V eno teh steklenic naj se doda nekoliko kvasu, a vino, ki je v drugi steklenici, naj se pa na zraku dobro pretepe. Obe steklenici naj se postavi nekaj dni v sobo, v kateri je toplina 15 - 20 od stopinj C. in naj se pozneje pokuša in pazi, če prvo vre in ali je postalo drugo, ne da bi vrelo, kalno. Ako ostane vino nespremenjeno tu in tam, meša se ga lahko brez vse skrbi.

Koliko glav goveje živine se nahaja na zemlji? V severni Ameriki se je nahaja največ in sicer 66.86 milijonov, v vzhodni Indiji 52, na Ruskem 42.2, v Argentini 21.7, v Nemčiji 19.3, na Francoskem 14.3, v veliki Britaniji 11.7, v Avstriji 9.5, na Ogrskem 6.7, v Avstraliji 8.34, v Italiji 5, na Rumunskem 2.59, na Švedskem 2.55, na Španskem 2.2, v Kaplandiji 1.9, na Nizozemskem 1.7, v Bulgariji 1.8, na Danskem, v Novozelandski in v Belgiji 1.8, v Švici 1.4 in v Srbiji 0.956.660 milijonov.

Mravelj naj se ne trpi v cvetličnjakih, kajti one prenašajo listne ušice z drugih rastlin na one, ki se nahajajo blizu peči, da jih potem izkoriščajo. Kakor hitro se je mravlje zapazilo, pomoči naj se gobo za brisanje v sladkorni vodi in jo položi tja, kjer so mravlje. Ko se mravlje na gobi naberejo, vzame naj se gobo in jo vrže v vrelo vodo, da se mravlje pomori. Nastavlja naj se goba, dokler je kaj mravelj.

Marsikateri petrolejki odpade glavica, ki drži stenj in in steklo, vsled česar postane ista nerabna. Da se glavico zopet pritrdi, napravi naj se lep iz $7\frac{1}{2}$ gramov jedkega natrona, 37 gr vode in $22\frac{1}{2}$ gr kalofonije. Vse to naj se kuha tako dolgo, da se raztopi kolofonija popolnoma. Razstopini naj se primeša nato 33 gr gipsa in vse dobro premeša. Tak lep se strdi v 30—40 minutah in se v petroleju ne razpusti.

Listne ušice polagajo jajčeca jeseni na vznožje popkov in v rogovile vej. Jajčeca so črna in se svetlijo, zato se jih lahko opazi in pokonča. Jajčeca naj se ali zmečka ali pa naj se namaže veje z redko kašo iz ilovice in če bolje je, če se vzame za to apneni belež. Oboje drevesnim popkom prav nič ne škoduje.

Kadar kupuješ živino, pazi, da bo stala, ko jo ogleduješ, na isti ravani in ne višje od tebe. Kajti če stopiš višje nego ona, se ti bo dozdevala manjša, če stoji pa ona višje od tebe, se ti bo zdela

večja, kakor je v resnici. V tem poslednjem slučaju se toraj prav lahko opehariš.

Pinja „Viola“ iz hrastovega lesa in okovana z železnimi obroči je jako pripravna za pinjenje manjših množin smetane. Ž njo se napravi v kratkem času dobro surovo maslo, pinja se da na lahkem osnažiti, traja več let in je v primeri z drugimi pinjami po ceni. Vsakdo, ki je izdeloval maslo z navadno staro pokončno pinjo, ve, kako težavno je izdelati maslo in ono pinjo osnažiti. Pri tej pinji ne

stoji razbijač ali metalnik pokončno, ampak vodoravno in se vrti s pomočjo ročice, ki je ob strani pinje. Ob strani pri ročici se nahaja tudi pipa, skozi katero se spusti iz pinje tolčeno mleko. Pinja s kojo se vmete h kratu 7–8 l. mleka, in nima stojala, kakor ona na priloženi podobi, stane približno 32 K. Te pinje ima v zalogi tudi „Goriško kmetijsko društvo“ v Attemsovi palači. Priporočamo jo posebno manjšim živinorejcem prav toplo.

Kako naj se ravna s prešički pozimi? Ako je svinja vrgla mlade po zimi, ko se toraj mladičev ne more spuščati na prosto, skrbeti je, da dobe v hlev primerno množino rudninske hrane, kakor n. pr. malte od starega zidovja, zemlje, prhke opeke itd. Ako jim take hrane primanjkuje, se čestokrat slabo razvijajo. Če drugega ni, pri rokah, naloži naj se v samokolnico čiste zemlje in jo zvrne v kak kot na hodniku ali pa v hlevu, ter pušča k njej prešičke. O toplih dneh in

ko se je zemlja odpustila, spušča naj se jih vsak dan po eno ali dve uri na prosto. Skrbi naj se obenem, da bo v hlevu vsaj 14° C.

Race pričnejo proti koncu tega meseca nesti. — Zato naj se kurnik, v kojem so že sedaj, skrbno osnaži in pripravi potrebna gnezda. Za vsaki dve raci naj se zbije v kurniku v temnem kotu lesen obod iz desk, ki je 40 cm dolg in ravno tako širok in naltači naj se vanj slamo. Nato naj se obtakne gnezdo s košatim vejevjem. Pred 10. uro zjutraj naj se ne spušča rac iz hleva, ker drugače zgubljajo jajca okrog.

Turšica, krma za kokoši, — Kadar je zunaj mrzlo in vetrovno, naj ostanejo kokoši v kurniku in poklada naj se jim poleg druge krme rajše pšenica mesto turšice. Po turšici kokoši nič bolj ne nesejo, ampak se le pitajo. Bolj pridno pa nesejo kokoši če se jim poklada pšenico in kdor le zmore, daje naj jim isto skozi celo leto. Kokošem, ki tekajo okrog, se daje lahko več turšice, onim pa, ki so v kurniku zaprte, naj se daje prav malo ali celo nič.

Da se Tomaževa žindra in kajnit pravilno zmeša, napravi naj se primerno velik lesen okvir in pribije čezenj mreža iz pocinjene, 1 - 2 mm debele žice in katere luknje so $\frac{3}{4}$ - 1 cm velike. Nato naj se postavi mreža precej na pošev, približno pod kotom 45 stopinj in vrže naj se na isto menjajoče se, kakor kadar se seje nareza ali grušč, enkrat eno lopato kajnita in zopet eno oziroma za pol lopate Tomaževe žindre in tako nadaljuje. S tem se gnojili pravilno zmešata in odstranijo se iz njih kepe. Kepe, ki padajo pred mrežo, naj se nato razbije in razdrobi in vrže tudi to na mrežo, da se preseje.

Menjava krompirja za seme. — Če se že katero drugo seme ne mora večkrat menjavati, storiti se mora to pri krompirju za seme. Kajti dognano je, da se krompir, ker se ga razmnožuje z gomlji, izmed vseh drugih rastlin najprej zvrže, dasiravno se je morda skozi nekaj let sem prav dobro obnesel. Nekatere vrste krompirja se zvržejo poprej, druge kasneje in sicer kljub pravilnemu oskrbovanju in gnojenju.

Da se detelja, ki je opešala, zopet okrepi, pognoji naj se ji s kajnitom in Tomaževo žindro. Preden se gnojili raztrosi, zmeša se lahko obe skupaj. Za vsak hektar naj se vzame od vsakega gnojila 400—600 kg. Če je zemlja zvezna, raztrosi naj se z gnojili že pozimi. Zelo šibkotna detelja naj se pognoji spomladi po vrhu še s čilskim solitrom. Čilski solitar naj se raztrosi, ko začne detelja pogajati, in sicer na vsak hektar 100 kg.

Zapisnik

seje osrednjega odbora od dne 24. decembra 1909 ob
===== 10. uri dopoldne. =====

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika zadnje seje.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo o predlogih odsekov.
4. Pretresovanje načrta v odpomoč vinski krizi.
5. Sprejem novih udov.
6. Slučajnosti.

Navzoči so naslednji gg.: Anton Jakončič, predsednik, dvorni svetnik grof Attems kot zastopnik vis. c. k. namestništva, Alojzij dr. Franko, podpredsednik, odborniki: Saunig Ivan, Sorčič Vincenc, Zega Miha, Dominko Viljem, Ukmar Maks, Kovač Ignac, Leban Peter, Sila Luka, Budin Ivan, Štrekelj Anton in tajnik Franc Kocjančič. Opravičila sta svojo odsotnost gg. grof Žiga Attems in Klančič Anton.

Ob 10. uri konstatira predsednik sklepčnost, pozdravi navzoče in otvori sejo.

K točki 1: Na predlog g. Sauniga se opusti čitanje zapisnika zadnje seje iz razloga, da je bil isti uže priobčen v društvenem glasilu. Odobri se ga enoglasno.

K točki 2: Tajnik prečita svoje poročilo, ki se glasi doslovno tako-le:

Od zadnje seje sem opravilo je društvo mnogo važnega dela. Predsedstvo je deloma samo, deloma s pomočjo odsekov rešilo manjše ali nujnejše zadeve, kar bo pozneje natančneje razvidno iz poročil in predlogov posameznih odsekov.

Najprvo naj omenim sklep predsedstva, vsled katerega se je odposlalo povodom 60-letnega jubileja Nlegovega Veličanstva primerno brzozjavno čestitko Presvitemu vladarju. Tudi se je odredilo, da je izšel dne 2. decembra „Primoski Gospodar“ v slavnostni obliki in s primernim uvodnim člankom.

Posebno pozornost se je naklonilo vprašanju glede vinske krize. Potom trgovskih zbornic dobilo je društvo naslove vinskih trgovcev na Češkem, Moravskem in v Šleziji ter jih s posebno okrožnico v

češkem in nemškem jeziku opozorilo na naš obilen in dober vinski pridelek. Društvo je naznanilo tudi v „Allgemeine Wein-Zeitung“, da bo posredovalo brezplačno glede nakupa vina. Vspeh ni bil popolnoma dovoljen vsled zelo nizkih cen, ki so jih ponujali o času trgatve vinski trgovci, toda nadejati se je, da bode imel stik med temi trgovci in našimi posestniki ugodne posledice, posebno zato, ker je sklenilo društvo sporazumno z „Goriškim vinarskim društvom“, odposlati vsem tem veletržcem z vinom sedaj vzorce naših vin brezplačno in ker je cena vinu tudi drugod v zadnjem času poskočila.

Kakor je razvidno iz društvenega glasila, je napravilo društvo tudi pri c. k. namestništvu v Trstu primerne korake, da se je neopravičena prepoved točenja mošta razveljavila.

Za povzdigo sadjereje je povodom sadne razstave v Bovcu, vršče se koncem septembra l. l., odposlalo društvo tri zastopnike in sicer gg. Dominko, Vrtovca in tajnika Kocjančiča k razstavi in podelilo v kritje troškov K 200, ki jih je vzelo od dovoljene državne podpore s privolitvijo visoke vlade. Društvo je bilo tudi vabljen, da bi sodelovalo pri letošnji sadni razstavi na Dunaju, toda radi prekasnega povabila se te razstave ni moglo udeležiti.

S podporo, dovoljeno v letu 1907 od slavnega deželnega odbora, pod naslovom „za pokončevanje mrčesa“, v znesku 500 K je nakupilo in razdelilo brezplačno med podružnice društva, „Petrino“ in „Dendrin“.

Na povabilo slav. dež. odbora glede udeležitve pri razstavah za govejo živino, ki so se vršile v oktobru in novembru, odzvalo se je društvo in poslalo svoja zastopnika in sicer g. Šimoma Hrasta za hribe in g. Ivana Budina za ostali slovenski del dežele.

Glede pomanjkanja krme v naši deželi, vložilo je naše društvo obširno spomenico na visoko vlado v onem smislu, kakor je bila priobčena v društvenem glasilu in ponatisnjena tudi v drugih časopisih. Rešitve na to vlogo društvo ni dobilo, tudi mu ni znano, kako se deli oziroma prodaja krma; radi tega se je obrnilo društvo do slav. dež. odbora s praktičnimi nasveti za razdelitev te krme in zaprosilo za svoječasno natančno poročilo.

Važna sprememba pri društvenem glasilu „Primorskem Gospodarju“ se je izvršila s tem, da je imenovalo predsedstvo na mesto odstopivšega g. Antona Štrekelja urednikom g. Viljema Dominko. G. V. Dominko je prevzel uredništvo 15. oktobra l. l. in izvršuje ta posel

pod pogoji in začasno kakor bivši urednik, dokler ne odobri spremembe visoko c. k. ministerstvo za poljedelstvo.

V Čepovanu se je ustanovila podružnica, ki šteje sedaj 36 članov in kaže, da se bo lepo razvijala.

Predsedstvo je, upoštevaje šireči se delokrog društva in redne večje potrebe, vložilo prošnjo na visoko vlado za podporo 6000 K za kritje upravnih in drugih sličnih stroškov.

Izvršili so se od zadnje seje storjeni sklepi in odposlane so se vloge na pristojna mesta, toda doslej nismo dobili še nikake tozadevne rešitve.

Društveno delovanje se vrši drugače redno, posebno pa trgovina z raznimi kmetijskimi potrebščinami, ker gleda društvena uprava vedno na to, da se drži tozadevnih predpisov in dela vedno in povsod le za korist društva in v prospeh kmetijstva v deželi.

Na to prečita tajnik poročilo pregledovalcev računov, ki so pregledali nenadno društvene računske knjige in blagajnico ter našli, da se računi vjemajo z blagajničnim imetjem.

K poročilu tajnika se oglasi predsednik, ki opiše na kratko nevarnost in škodo, ki je preti našim vinogradnikom radi svoječasne prepovedi točenja mošta in omeni, da je predsedstvo nemudoma ukrenilo vse potrebne korake, da bi se ta prepoved preklicala. Zahvaljuje se z iskrenimi besedami navzočemu c. k. okrajnemu glavarju, visokorodnemu g. grofu Attems, ki je ne le z nasveti, ampak tudi dejansko pri c. kr. namestništvu posredoval, da se je ta prepoved razveljavila. Pridružijo se ti zahvali gg. odborniki z navdušenjem.

Sprejmeta se obe poročili na znanje.

K točki 3: Čitajo se poročila in predlogi odsekov, ki se glase:

a) Živinorejski odsek je imel tri seje. V teh je nasvetoval, da naj se nakupi s podeljeno državno podporo v znesku 2500 K prešiče in razdeli med posamezne prosilce. Ker so se nekateri prosilci sprejemu živali v zadnjem hipu odpovedali, se je končno razdelilo oziroma se še razdeli med naslednje prosilce in sicer: Faganel Ivan iz Dol. Vrtojbe 1 mrjasca in 1 svinjo; Faganel Antonija iz Ozeljana, 1 mrjasca in 1 svinjo; Remic Josip iz Vitovelj, 1 mrjasca in 1 svinjo; Brankovič Leopold iz Šempasa, 1 mrjasca in 1 svinjo; Colja Ivan iz Rihemberka, 1 mrjasca in eno svinjo; Mavrič Peter iz Fojane, 1 svinjo; Mavrič Alojzij iz Fojane, 1 svinjo; Fikfak Anton iz Fojane 1 mrjasca; Peršolja Marija iz Neblega, 1 svinjo; Balog Josip iz Kotešek, 1 svinjo; Mavrenčič Anton iz Šlovrenca, 1 svinjo; Macorig Angelika iz Neblega,

1 mrjasca; Bole Franc iz Avberja, 1 mrjasca; Macarol Anton iz Sežane, 1 mrjasca in 1 svinjo; Kocjan Anton iz Sežane, 1 svinjo; Dujc Ivan iz Zavrhka, 1 mrjasca in 1 svinjo Cergolj Mihael iz Mislič, 1 mrjasca; Aožglav Franc iz Lokev, 1 svinjo; Turk Anton iz Šepulj, 1 mrjasca in 1 svinjo; Černe Anton iz Tomaja, 1 svinjo; Pipan Maks iz Kobjeglave, 1 svinjo; Pahor Andrej iz Sela na Krasu, 1 mrjasca in 1 svinjo.

Izvemši svinj na Kras, razdelilo se je vse druge prešiče; Colja iz Rihemberka dobi svinjo od Lebana iz Žabč, ker jo isti noče vzeti.

Med redilci in društvom so se sklenile pogodbe, katerih jedro je, da postanejo živali po dovršenih treh letih last redilca. Redilec mrjascev sme zahtevati za skok največ 2 K, redilec svinj mora odstopiti društvu od drugega poroda 1 odstavljenega mladiča.

Živinorejski odsek je predlagal, naj se naprosi visoko c. k. ministerstvo za poljedelstvo za izdatno letno podporo za povzdigo živinoreje, ker je prepričan, da z malimi zneski ni mogoče doseči pravega uspeha, ter predlaga, naj se zaprosi K 70.000 za povzdigo govedoreje, 10.000 za povzdigo prešičjereje, za razdelitev 70 brejih kobil srednje težke pasme, kakor se je slednje izvršilo tudi v Furlaniji, 2000 K za povzdigo ovčje in kozjereje, 500 K za povzdigo kurjereje.

V pojasnilo prošenj prečita tajnik prošnjo na visoko vlado glede podpor za govedorejo.

G. dr. Franko odobrava storjene predloge in izvršitev istih, predlaga pa, naj bi se uvedlo, od strani društva nadzorovanje glede reje nakupljenih in izročenih plemenskih živali. Pripomni nadalje, da govedoreja v nekaterih krajih, kakor n. pr. na Cerkljanskem in tudi drugod v nekaterih naših vaseh po hribih, med tem v kobariškem kotu, na Banjšicah še danes ni na taki stopinji, na kakoršni bi morala biti.

G. Leban pripominja, da se je ravno za cerkljanski okraj veliko že storilo za povzeigo govedoreje, toda vzlic temu je tam, kar se tega tiče, vedno slabše.

G. Štrekelj pripomni k temu, da je temu v glavnem krivo dejstvo, da so tam slabi hlevi, da se govedo nepravilno krmi in da bi bilo potrebno izbirati za izpodrejo najboljšo živino izmed domačega tolminskega plemena, ker ni izključeno, da bi se belanska tem krajem prilegala.

G. Ukmar se pridružuje tem izvajanjem in predlaga, naj bi se nakupilo dobre bike in junice in te tam razdelilo

G. Kovač navaja kot vzrok nazadovanja v živinoreji na Cerkljanskem nepremišljeno prodajo najlepših oziroma najtežjih telet mesarjem. Poleg tega pa se goni pogostoma krave zato k slabotnejšim bikom, ker so licencirani biki pretežki za večino tamošnjih šibkih krav. Licencirani biki nimajo skoro nič posla, nelicencirani pa skačejo prevečkrat na dan, potem je gotovo, da pridejo od teh le slabotna teleta na svet.

Z ozirom na to predlaga, da bi se ustanovile take posebne postaje za biko po deželi, kakoršne so žrebčarske t. j. da bi bili pri istih nastanjeni biki različne teže in velikosti. Po tem načinu bi se olajšalo nadzorstvo, vladal bi boljši red in živinorejci bi imeli v vsem na sploh večje ugodnosti. Kajti živinorejci bi na take postaje veliko rajše in celo iz oddaljenih krajev prignali svoje krave, ker bi bili zagotovljeni, da najdejo tam enega ali drugega za svojo kravo pripravnega bika. Pristojbine za skok pa naj bi se sploh odpravile.

G. Štrekelj stavi predlog, naj se stavi predlog slav. dež. odboru oziroma zboru, da se zakon o govedoreji spremeni glede Tolminskega tako, da se ne bo kupovalo in uvažalo belanske pasme, ampak da se bo v bodoče izbiralo med tamošnjo tolminsko pasmo najboljše in najlepše biko in rabilo le te za skok. Sprejme se ta predlog enoglasno.

Predsednik omenja, naj se sestavi resolucija in sicer:

1. Za popolnitev zakona o govedoreji in 2. naj se vse prejšnje opazke predloži odseku za živinorejo v pretres in predloži potem tozadevne nasvete osrednjemu odboru.

G. Leban predlaga, naj bi se ustanovile v hribih tudi posebne postaje za mrjasce in naj bi bili na teh postajah večji in manjši mrjasci za skok na razpolago. Predlog se sprejme.

Predlog za povzdigo konjereje se vrne živinorejskemu odseku z nalogo, da naj prouči in stopi v dogovor z novoustanovljenim društvom za pospeševanje konjereje v Furlaniji ter potem stavi svoje predloge.

G. Zega vpraša, kako stojimo z uvedbo oslo- in mezgoreje v deželi in ali bi ne kazalo zavzeti se za to tudi od strani našega društva.

Tajnik poroča, da je društvo svoječasno uvedbo oslo- in mezgoreje visoki vladi priporočalo, da se pa naše ljudstvo za to ne ogreva, zato priporoča, naj se od strani društva za sedaj opusti tozadevne korake, ker bo gotovo visoka vlada vstrajala z upeljavo teh živali, od druge strani se pa naše ljudstvo počasi sprijazni s to „novotarijo“, ko bo uvidelo koristi in pomen iste.

Predlogi glede podpore za povzdigo ovčje-, kozo- in kurjereje se sprejmejo brez ugovora.

b) Sadjarski odsek je predlagal, naj se porabi podpora 500 K tako, kakor je bilo nasvetovano v poročilo. Predlagal je dalje, naj se naprosi v bodoče slavni deželni odbor oziroma zbor za daljno podporo 1000 K zapokončevanje mrčesa.

Na predlog odseka je podelilo predsedstvo iz državne podpore po 20 K, potem ko se je prepričalo, da so res vredni nagrad, naslednjim prosilcem: Ivanu Ličen iz Rihemberga, Antonu Jejčič iz Svinega, Francu Pangoš iz Tupelč, A. Štubelj iz Dornberga, A. I. Žižmond iz Vogrskega, Marvin Jožefu iz Vogrskega, Lovr. Marvin iz Vogrskega, Jos. Paulič s Ceste, Anton Badalič iz Oseka, Iv. Zaletel iz Hruševlja, Leop. Ozbič iz Sv. Tomaža pri Sežani, Mih. Doljak iz Samotorce, Pet. Bevk iz Otaleža, Jos. Vehar iz Otaleža, Vikt. Štoka iz Krajnevasi, Vinko Metlikovec iz Volčjegagrada, Ant. Cerkvenik iz Kašic, Iv. Sirk iz Višnjevika, Nik. Toroš iz Šlovenca, Iv. Šfilligoj iz Šlovenca, And. Vodopivec iz Dornberga, Iv. Simčič iz Hruševlja, Ant. Kavs iz Pluženj, Jos. Andrejčič iz Volč, Ant. Kamenšček iz Ročinja, Fr. Zaletel iz Hruševlja, Fr. Golob iz Hruševlja, Ant. Breščak iz Dobravelj, Jos. Štrekelj iz Vel. Žabelj, Andrej Cingerle iz Kronberga, Val. Stanič iz Bat, Jak. Birsa iz Brji (manjka še 1 prosilec).

Državna podpora je znašala 1000 K. Porabilo se je doslej kakih 848 K, ostanka je še 152 K. Omeniti je, da se je pa porabilo več K 55 za podarjeno petrino in dendrin. Ti poslednji izdatki pa še niso kriti.

Predlaga sed, da se razdelitev nagrad odobri in da se naprosi visoko c. k. namestništvo, da dovoli kritje troška 55 K, ki je nastal z razdelitvijo sredstev za pokončevanje mrčesa.

G. Štrekelj predlaga, da se zviša nagrada Ant. Breščak iz Dobravelj, ker ima res vzoren sadovnjak od 20 na 70 K.

G. dr. Franko predlaga, naj se mu poviša od 20 na 50 K. Ta predlog se sprejme.

Sprejme se predlog odseka, da se pokrije primanjkljaj, ki je nastal pri razdelitvi deželne podpore, s preostankom državne podpore.

Po daljši debati se sklene, naj se porabi preostanek drž. podpore za nakup in brezplačno razdelitev sredstev za pokončevanje mrčesa.

G. dr. Franko pripomni, da bi se moralo nekaj več storiti v varstvo ptičev, ter predlaga, naj bi se društvo obrnilo glede tega na županstva v naši deželi.

Tajnik pojasni, da se je že ponovno razpravljalo o varstvu ptičev v sejah in da se je društvo obrnilo v tej zadevi tudi na namestništvo v Trstu in ministerstvo na Dunaju in zaprosilo obenem tudi deželni odbor, naj bi potrebno vkrenil v varstvo ptičev. Na vse tozadevne vloge so došli društvu tudi vgodni odgovori, seveda vspaha ni še videti.

G. dr. Franko predlaga na to, naj pristopi naše društvo kot član osrednjemu društvu v varstvo ptičev. Predlog se sprejme.

G. Zega predlaga, naj bi priredilo naše društvo na način, kakor prirejajo druga društva, tekmovanje škropilnic za sadno drevje. Predlog se sprejme.

c) Splošno kmetijski odsek je imel dve seji. Pretresoval je v istih vprašanje, kako odpomoči pomanjkanju krme, ter je predlagal staviti visoki vladi konkretne predloge za nakup in razdelitev krmil po krajih, ki so bili prizadeti od suše. Te predloge je društvo s primerno spomenico vred svoječasno odposlalo na pristojno mesto.

Odsek je podal nadalje tudi svoje mnenje glede drobenja in izkoriščanja trsnega rožja za krmo. Na tozadevno informacijo visoke vlade je nasvetoval za slovenski del dežele, naj se uvedejo taki stroji na roko. V tem zmislu je potem poročalo predsedstvo vis. c. k. namestništvo v Trstu.

Vvažuje naše zaostalo poljedelstvo, je predlagal ta odsek, naj se vloži na vis. vlado prošnja za podporo 4000 K, s pomočjo katere naj bi se nakupilo razno moderno poljsko orodje in potem posojevalo kmetovalcem v slov. delu dežele brezplačno. Kupilo naj bi se naslednje: 10 travniških bran, 8 strojev za robkanje in mastenje arozdja, zistem „Pertekt“, 4 ročne mlatilnice, nekoliko okopovalnikov in raznega drugega praktičnega orodja. Tozadevno prošnjo je predsedstvo uže odposlalo.

Vsi predlogi so bili sprejeti brez vsake opazke.

(Konec pride.)

„Krojaška zadruga“

Gorica

P. n.

Že lansko leto smo slavnemu občinstvu naznanili, da smo prevzeli vsled vedno bolj naraščajočega prometa obširne prostore v Gosposki ulici 6. Letos smo te prostore primerno uredili tako, da nam ti prostori sedaj omogočajo imeti mnogo večjo in lepšo zalogo blaga.

Dejstvo, da pri nas promet od dne do dne bolj raste, nam omogoča, da so cene pri nas čudovito nizke.

Vabim vse p. n. odjemalce najspoštljivejše v našo trgovino. Prepričali se bodo, da je naša trdka prva ne le po kakovosti blaga, ampak da smo tudi neprekosljivi, kar se tiče dobrega ukusa.

Zagotavljam Vas točne in solidne postrežbe in nizkih cen. Zato prosim, da si ogledate našo trgovino in zalogo.

Z odličnim spoštovanjem udani

Teodor Hribar.

Prosiva zahtevati listke!!

Največja trgovina z železjem

Konjedic & Zajec v Gorici

pred nadškofijo št. 11.

Največja zaloga vseh stavbnih potrebščin, kakor: cement, stavbne nositelje, vsakovrstne okove, železje, strešna okna, cevi za stranišča itd. Ima v zalogi orodje za vsa rokodelstva iz najbolj slovečih tovarn. Opozarja na svojo bogato izber kuhinjskega in hišnega orodja, pečij, štedilnikov po brezprimerno nizkih cenah.

Edina zaloga stavbenih nositeljev v Gorici. Pocinkana žica za vinograde po znižanih cenah!

Pozor!

Eno krono nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže s potrjeni najine nove ameriške blagajne, da je vkupil pri naju za 100 K blaga.

Prosiva zahtevati listke!!

Goriško kmetijsko

Korenjski trg,

ima v svoji zalogi in razprodaja
potrebščine

Lanene in sezamove tropine;

Žveplenokisli kalij s 96⁰/₀ kalija;

Kalijevo sol 40⁰/₀;

Klajno vapno po 28 vin. *kg*, cela vreča 50
kg po 24 vin. *kg*;

Petrina v posodah po kg 6¹/₄ in 12¹/₂ cena
kg po 40 vin. K tej spadajoči papir *kg*
80 vin.

O t r o b i sredne I. vrste vreča 8 K in po
5 K 30 vin.; Posenke (noli) I. vrste vreča
6 K 50 vin.;

Vinski zakoni 10 vin.;

Rafijo za vezanje po 1 K *kg*;

Škropilnice za trte in za drevje, žveplalnike;

**Društvo naročuje nadalje vse
po najnižjih**

društvo v Gorici

Attemsova palača

svojim članom sledeče kmetijske
in gnojila:

Ročne okopalnike za okopavati, pleti, grabiti, sejati, osipavati itd od K 13·50 do K 72;

Okopalnike za polje za enega konja posebno pripravne za razna dela po 65·50 K;

Železne in lesene pluge za polje in vinograde od 118 K naprej;

Travniške brane od 70 K do 80 K;

Trosilne torbe za umetna gnojila, razpršilnike za gnojnico in sesalke za gnojnico.

Slamoreznice najboljše vrste.

Za posestnike, bivajoče v Ajdovščini in okolici, je glavna zaloga pri g. Josipu Berbuč v Sv. Križu pri Ajdovščini.

**druge kmetijske potrebščine
cenah.**

Sodba se glasi!

Da si od zdaj naprej nabavi vsak za se, kakor
za svojo rodbino

obleko, pokrivalo,
perilo, čevlje pri znani tvrdki

J. MEDVED, Gorica

Corso G. Verui 38.

